

หลังวันออกพรรษา
พระพุทธเจ้าเสด็จจากดาวดึงส์
สู่โลกมนุษย์

วันออกพรรษา เป็นวันสำคัญวันหนึ่งของพระพุทธศาสนา เป็นวันที่พระสงฆ์อยู่จำพรรษาครบ ๓ เดือน ตั้งแต่วันแรม ๑ ค่ำ เดือน ๘ แล้วมาออกพรรษาในวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๑๑ หลังจากออกพรรษาแล้ว ๑ วัน คือวันแรม ๑ ค่ำ เดือน ๑๑ ในพุทธประวัติมีเรื่องราวสำคัญอยู่ว่า

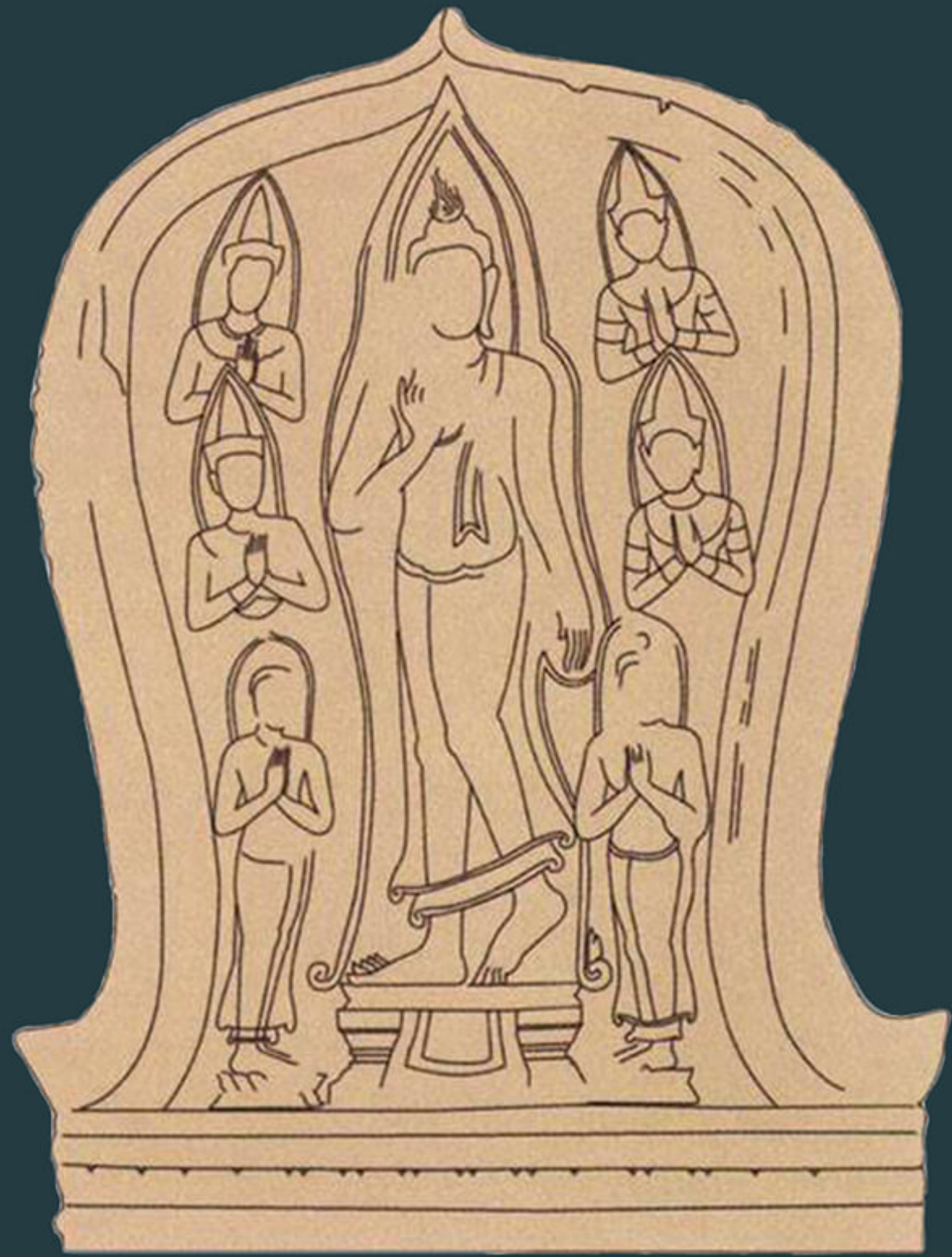
“พระพุทธเจ้าได้จำพรรษาในสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ เพื่อทรงแสดงพระธรรมเทศนาโปรดพระพุทธมารดา ตลอด ๓ เดือน เมื่อพระพุทธมารดาได้บรรลุธรรมแล้ว จึงได้เสด็จกลับมายังโลกมนุษย์ หลังวันออกพรรษาในวันแรม ๑ ค่ำ เดือน ๑๑ พระอินทร์ได้เนรมิตบันไดเพื่อให้พระพุทธองค์ดำเนิน และมีหมู่เทพเทวดาขนานบ้างตามส่งเสด็จ ขณะนั้นพระพุทธองค์ทรงแสดงปาฏิหาริย์เปิดโลกทั้ง ๓ คือ โลกสวรรค์ โลกมนุษย์ และโลกนรก ให้มองเห็นซึ่งกันและกัน จากนั้นเสด็จลงสู่โลกมนุษย์ที่เมืองสังกัสสะ พุทธศาสนิกชนได้ทราบข่าวต่างพากันไปรอตัดบาตรเพื่อรับเสด็จและเฝ้าพระพุทธเจ้า”

เหตุการณ์ดังกล่าว จึงเป็นที่มาของการตัดบาตรเทโว ซึ่งย่อมาจาก "เทโวโรหณะ" แปลว่า การหยั่งลงมาจากเทวโลก

(ที่มาภาพ : กลุ่มอนุรักษ์จิตรกรรมและประติมากรรม กองโบราณคดี กรมศิลปากร)

พระพุทธเจ้าเสด็จจากสวรรค์ชั้นดาวดึงส์สู่โลกมนุษย์
จิตรกรรมฝาผนังอุโบสถเก่า วัดไผ่ล้อม อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี

(ที่มาภาพ : Facebook Page กลุ่มเผยแพร่ฯ กรมศิลปากร)

ศิลาจารึกวัดสรศักดิ์ (หลักที่ ๔๙) ศิลปะสุโขทัย
ด้านที่ ๒ เป็นภาพลายเส้น อาจเป็นเหตุการณ์ครั้งพระพุทธเจ้า
เสด็จลงจากสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ มีพระสาวก และเทวดาประนมมือ
ชนาบข้าง

ปัจจุบันจัดแสดงที่พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ रामคำแหง จังหวัดสุโขทัย

ภาพเหตุการณ์ตอนพระพุทธเจ้าเสด็จลงจากสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ ปรางภูบน
หลักฐานต่าง ๆ เช่น ภาพจิตรกรรมฝาผนังในอุโบสถ และภาพสลักบนศิลาจารึก
สำหรับหลักฐานในสมัยทวารวดี เช่น พระพุทธรูปประทับเหนือพนักสบดี ภาพสลัก
บนใบเสมา และพระพิมพ์ดินเผา เป็นต้น

(ที่มาภาพ : <https://sac.or.th/databases/thaiarts/artwork>)

พระพุทธรูปประทับเหนือพนักสบดี
มีพระพรหมและพระอินทร์ชนาบข้าง

ใบเสมาสลักภาพพุทธประวัติ
ตอน เสด็จจากสวรรค์ดาวดึงส์

ปัจจุบันจัดแสดงที่พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พระนคร กรุงเทพมหานคร

พระพิมพ์ในสมัยทวารวดีนิยมทำด้วยดินเผา คดีในการสร้างคงมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นของที่ระลึก ที่พุทธศาสนิกชนได้ไปบูชาพุทธสถาน หรืออาจเพื่อสืบอายุพระพุทธศาสนา สำหรับกลุ่มพระพิมพ์ที่อำเภอนาดูน จังหวัดมหาสารคาม ส่วนใหญ่ได้มาจากการขุดแต่งโบราณสถานในที่ดินของนายทองดี ปะวะภูตา พระพิมพ์ที่พบมีรูปแบบปางต่าง ๆ เช่น ปางยมกปาฏิหาริย์ ปางแสดงธรรมนั่งห้อยพระบาทบนบัลลังก์ใต้ต้นโพธิ์ ปางนาคปรก และปางเสด็จจากดาวดึงส์ เป็นต้น

ปางยมกปาฏิหาริย์

ปางแสดงธรรมนั่งห้อยพระบาทบนบัลลังก์ใต้ต้นโพธิ์

ปางเสด็จจากดาวดึงส์

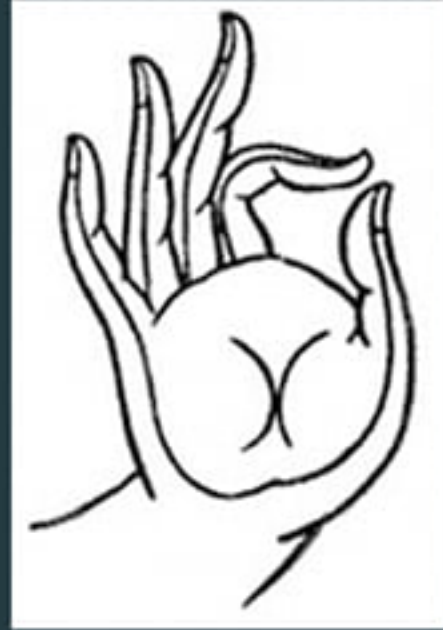
ปัจจุบันเก็บรักษาและจัดแสดงที่อาคารจัดแสดง พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ ขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น

พระพิมพ์ดินเผา ปางเสด็จจากดาวดึงส์

สูง ๑๓.๑ ซม.

พระพิมพ์รูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า ทำเป็นพระพุทธรูปยืนบนดอกบัว พระพักตร์กลมเรียบมาก มีประภามณฑลรอบพระเศียร ครองจีวรห่มคลุม เรียบ ไม่มีริ้ว

ยกพระหัตถ์ทั้งสองข้างขึ้นเสมอพระอุระ จีบนิ้วพระหัตถ์ทั้งสองเป็นมุทราแสดงธรรม

อิริยาบถก้าวพระบาทดำเนิน อาจแสดงถึงขณะเสด็จลงจากสวรรค์ชั้นดาวดึงส์

ด้านซ้ายและขวาของพระพุทธรูป เป็นภาพคล้ายพระพุทธรูปนั่งปางสมาธิ ขนาดเล็ก ด้านละ ๔ องค์ เรียงเป็นแถวยาวลงมา

อาจเป็นพระสาวก และเทวดาประนมมือ ขนาดข้างตามส่งเสด็จ

ด้านล่างขวาสุดมีลวดลายคล้ายกับธรรมจักร

กว้าง ๘.๕ ซม.

พระพิมพ์ดินเผา ปางเสด็จจากดาวดึงส์ ศิลปะทวารวดี ประมาณ พ.ศ. ๑,๓๐๐ - ๑,๕๐๐ พบบริเวณโบราณสถานที่ยำเภอนาดูน จังหวัดมหาสารคาม พระพิมพ์ดังกล่าวสามารถบอกเล่าเหตุการณ์ในพุทธประวัติ ตอนพระพุทธเจ้าเสด็จลงจากสวรรค์ชั้นดาวดึงส์สู่โลกมนุษย์หลังวันออกพรรษา และคงทำขึ้นเพื่อเป็นของที่ระลึก ที่พุทธศาสนิกชนได้ไปบูชาพุทธสถาน หรืออาจเพื่อสืบอายุพระพุทธศาสนา

บรรณานุกรม

กรมศิลปากร. **พระพุทธรูปปางต่าง ๆ**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : รุ่งศิลป์การพิมพ์, 2552.

กรมศิลปากร สำนักพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ. **ศิลปะทวารวดี : ต้นกำเนิดพุทธศิลป์ในประเทศไทย**. กรุงเทพฯ : อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง, 2552.

พระศรีธัญย์ มะกรูดอินทร์. “พระอินทร์ : คติความเชื่อและรูปแบบที่พบบนใบเสมา สมัยทวารวดี.” **พื้นถิ่นโขง ซี มูล 1, 1** (มกราคม - มิถุนายน 2558): 83 - 110.

มยุรี วีระประเสริฐ. **พระพิมพ์ดินเผาสมัยทวารวดีที่พบที่นาคุณ จังหวัดมหาสารคาม**. มปท., มปป. (เอกสารอัดสำเนา).

